

مردم‌شناسی با فرهاد ورهرام

نسخه تصویری مسترکلاس فرهاد ورهرام با موضوع «کلیاتی درباره مستند مردم‌شناسی» منتشر شد. مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی خبر داده که این مسترکلاس در چهاردهمین جشنواره «سینماحقیقت» برگزار شده بود و حالا علاقه‌مندان می‌توانند نسخه تصویری آن را در سایت مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی به نشانی defc.ir در بخش پژوهش، کارگاه‌های آموزشی تماشا کنند.

دکتر نون بالاخره می‌آید

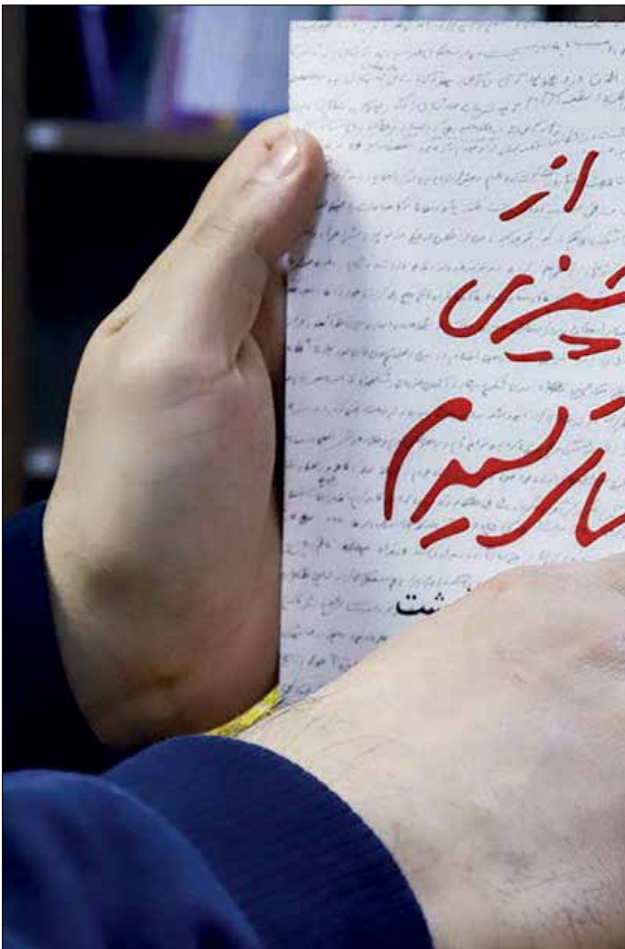
بعد از چندبار تعویق اجرای نمایش «دکتر نون» به کارگردانی هادی مرزبان بالاخره این نمایش مردادماه در تالار اصلی تئاترشهر روی صحنه می‌رود. این نمایش براساس رمان «دکتر نون زنش را بیشتر از صدق دوست دارد» به نویسندگی شهرام رحیمیان کارگردانی‌شده و مهدی فخیم‌زاده، صدراالدین زاهد، شیوا مکی‌نیان، شیرین بینا و کامبیز امینی در آن ایفای نقش می‌کنند.

چطور به لائیک‌ها بفهمانیم شهید چیست؟

ما که بعید می‌دانیم کسی باشد که خاطرات سیده زهرا حسینی یا همان کتاب معروف «دا» را حداقل ندیده باشد. کتابی بسیار خوشخوان و پرمخاطب که به محض انتشار با استقبالی ویژه مواجه شد و در ایران سر و صدای بسیاری به پا کرد. هنوز که هنوز است اگر یکی دو ماه به کتابفروشی انتشارات سوره مهر سرزنزید و بعد از آن روزی از جلوی ویترین آن بگذرید، متوجه خواهید شد که در همین مدت کم یک چاپ به چاپ‌های «دا» افزوده شده و این نشان‌دهنده اقبال مخاطب به این کتاب روان و خواندنی است. اما این حضور چشمگیر، صرفا به مرزهای کشور محدود نشد و در آن سوی مرزها نیز «دا» توانست قلب‌های بسیاری را به تپش وادارد.

محمد حمزه‌زاده، مدیر پیشین انتشارات سوره مهر، در تیر ماه ۱۳۸۸ اعلام کرد که این انتشارات در حال مذاکره برای ترجمه کتاب «دا» به سه زبان انگلیسی، اردو و ترکی‌استانبولی است و مراحل عقد قرارداد با مترجمان در حال نهایی‌شدن است. البته این فرآیند کمی طولانی شد و پنج سال بعد در مهرماه ۱۳۹۳ نسخه انگلیسی «دا» رونمایی شد. چاپ و انتشار ترجمه انگلیسی کتاب «دا» توسط پال اسپراکمن و به همت انتشارات مزدا در کالیفرنای آمریکا به وقوع پیوست. ترجمه این اثر ارزشمند در سایت انتشارات مزدا با عنوان «دا، جنگ یک زن» معرفی شده است. اسپراکمن در ترجمه این کتاب با چالش‌های جالبی مواجه شده بود.

خواندن بخشی از حرف‌های این مترجم خالی از لطف نیست؛ «من سال‌هاست که روی ترجمه کتاب‌های فارسی و عربی کار می‌کنم. در این روند، واژه‌هایی هستند که به نظرم انتقال‌ناپذیرند و برای یک مترجم انگلیسی یا کسی که از فرهنگ سکولار آمده باشد، مشکل آفرینند که این واژه‌ها در کتاب «دا» فراوان بود. یکی از این واژه‌ها کلمه ایثار یا جانبازی است. مترجم اینها را چطور باید به انگلیسی ترجمه کند؟ در جامعه لائیک، شهید مفهومی ندارد چراکه کشتن در راه خدا هم مفهومی ندارد. اگر می‌خواستم واژه‌ای معادل برای آن پیدا کنم، چیزی می‌شد شبیه جنگ‌های صلیبی و در آن صورت مفهوم جنگ ایران و عراق مفقود می‌شد. یا یک مساله فرهنگی دیگر که وجود داشت، انتخاب بین کلمه مجاهدین خلق یا منافقین خلق بود که من منافقین را انتخاب کردم زیرا عقاید مردم ایران در مقابل این گروه در آن کلمه منعکس می‌شود و این توضیحات را در مقدمه آورده‌ام.»

انتشار زندگینامه خودنوشت شهید سلیمانی در نمایشگاه بغداد با استقبال زیاد مخاطبان مواجه شد؛ عکس: فارس

به ترجمه کتاب «من او» را ناب بودن این اثر عنوان کرده و گفته بود؛ معنویات و مسائل فرهنگی در ایران به مسائل فرهنگی جهان عرب نزدیک است و این می‌تواند در ترجمه آثار مؤثر باشد. البته این تنها ترجمه «من او» به زبان‌های دیگر نیست. در سال ۱۳۹۸ بنیاد مطالعات اسلامی در روسیه با همکاری انتشارات وچه مسکو، این کتاب را به زبان روسی منتشر کرده‌است. کمی بعد از انتشار این ترجمه، در تیرماه ۹۸ انتشارات «مهنا» در ترکیه ترجمه ترکی «من او» را منتشر کرد. کتاب توسط احمد ادیگرل ترجمه شد و بنا به گفته مدیر انتشارات افق، انتشارات مهنا در تماسی خواستار خرید رایت کتاب و انتشار این کتاب به زبان ترکی استانبولی شده است. شورای گرنت وزارت ارشاد نیز حمایتی ۱۵۰۰ یورویی از این کتاب داشته است. این را هم از قلم نپندازیم که دقیقا یک سال بعد، آژانس ادبی دایره مهنا به نمایندگی از رضا امیرخانی، حق ترجمه و انتشار رمان «من او» را به یک ناشر ارمنستانی واگذار کرد. حالا دیدید که گفتیم بی‌خود نیست که «امیرخانی» و «جهانی» هم قافیه هستند.

حضور ایران در نمایشگاه کتاب بغداد و بازار نشر عرب‌زبان در گفت‌وگو با مدیر آژانس ادبی مینا

باید این بازار را به دست بیاوریم

بسیست‌ودومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب بغداد پس از ۱۲روز، سه‌شنبه به کار خود پایان داد تا تجربه‌ای دیگر برای بازار نشر ایران در کشورهای منطقه باشد و اهمیت حضور جدی را دوباره متذکر شود. ایران به عنوان مهم‌ترین کشور فارسی‌زبان منطقه همیشه در موقعیت سیاسی و فرهنگی تاریخ‌سازی قرار داشته و به همین دلیل برخی ویژگی‌های آن اگرچه کارمراوداتش را سخت‌تر می‌کرده اما همواره مزیت نسبی آن هم بوده‌است. مثل همین زبان فارسی که ما را از اغلب کشورهای منطقه، متمایز کرده اما همزمان دارد باعث می‌شود که ساختار نشرمان بیشتر به خودش بچبند تا جایش را در بازار کتاب کشورهای عرب‌زبان بازتر کند. از احمد ذوعلم، مدیر آژانس ادبی مینا که این روزها در نمایشگاه کتاب بغداد حضور داشت، درباره همین موضوعات صحبت کردیم.

گروه فرهنگ و هنر

استقبال مردم عراق از نمایشگاه چطور بود؟

استقبال مردم عراق خیلی خوب است چون دقیقا مثل نمایشگاه کتاب تهران، مردم می‌آیند این جا و کتاب‌هایی را که نیاز دارند خریداری می‌کنند و چون مشکل توزیع در خیلی از کشورهای منطقه مثل خود ایران، مشکلی جدی است، مردم نیازهایشان به کتاب را در نمایشگاه برطرف می‌کنند ضمن این که در نمایشگاه هم می‌توانند کتاب‌هایی را که لازم دارند همزمان تهیه کنند و هم از تخفیف‌ها بهره ببرند. البته این را هم بگویم که توزیع در کشور ما خیلی بهتر از توزیع در کشورهای عربی است که من اطلاع دارم خصوصا نسبت به عراق.

تجمیع ناشران و کتاب‌های ایرانی در یک غرفه را برای بازار نشر ایران در عراق اتفاق مثبتی ارزیابی می‌کنید؟ سایر کشورها هم به همین صورت در نمایشگاه حضور داشتند؟

نه ایران تنها کشوری است که در اینجا غرفه تجمعی دارد. به نظرم از جهاتی خیلی بهتر است چون خیلی از افراد سراغ کتاب‌هایی می‌آیند که می‌دانند کتاب ایرانی است و طبیعتا مستقیم سراغ غرفه ایران می‌آیند و درباره آن می‌پرسند. البته طبعاً همه کتاب‌های ایرانی در غرفه نیست و خیلی وقت‌ها حتی کتاب‌هایی که توسط ناشران عرب از نویسندگان ایرانی منتشر شده را هم از غرفه ایران می‌پرسند.

استقبال مردم عراق از این کتاب‌ها و غرفه‌ها چطور بود؟

البته من استقرار دائم در غرفه نداشتم اما تا حدی که من در غرفه بودم استقبال مردم

عراق خوب بود. گاهی می‌آیند کتاب‌هایی را که هست می‌بینند و خیلی وقت‌ها هم سراغ کتاب‌هایی را می‌گیرند که دنبال شان هستند.

کتاب‌های ترجمه‌ای فارسی که تاکنون در عراق منتشر شده‌اند، بنا به علاقه ناشر عراقی بوده‌است یا معرفی ناشر ایرانی یا سازوکارهای احتمالی دیگر؟

تا حدی که من دیدم و خبرگرفتم و بررسی کردم، کتاب‌های مرتبط با ایران دودسته هستند؛ یکی کتاب‌هایی‌که از نویسندگان ایرانی منتشر شده و کتاب‌هایی که درباره ایران منتشر شده‌است. در مورد دسته دوم، کتاب‌هایی هستند که توسط اندیشمندان و اساتید عرب در مورد ادبیات یا فضای سیاسی ایران و موضوعاتی از این قبیل منتشر شده‌است. با این حال در مورد دسته اول که کتاب‌های ترجمه‌ای از نویسندگان ایرانی هستند، سازوکار مشخصی نداشته‌است. گاهی محصول ارتباطی بوده که نویسنده یا ناشر ایرانی یا ناشر عراقی داشته یا ناشر عراقی بنابه علاقه خودش دنبال کرده و با ناشر ایرانی ارتباط گرفته‌است و گاهی هم البته متأسفانه بدون اطلاع ناشر ایرانی، کتاب‌ها چاپ شده‌اند. ولی مساله‌ای‌که وجود دارد این‌است که به وضوح کمبود حضور آژانس‌های ادبی به عنوان واسط میان ناشر ایرانی و ناشر عرب دیده می‌شود. چون خیلی وقت‌ها ناشران عرب به دنبال کتاب‌هایی با موضوعات خاص مثل فلسفه می‌گردند و مثلاً می‌گویند دنبال کتاب‌هایی هستیم که در حوزه در ایران مطرح است و دوست داریم آنها را منتشر کنیم. از آنجا که چون

تسلطی بر بازار نشر ایران و ارتباطی گسترده و سیستماتیک با ناشران مختلف هم ندارند، این امکان برایشان خیلی سخت پیش می‌آید و شاید به همین علت هم باشد که تا الان خیلی‌ها را ترجمه نکرده‌اند.

تعامل یا رقابت سایر کشورها در مقایسه با ایران را برای حضور در بازار نشر عراق چطور دیدید؟ از کدام کشورها حضور داشتند؟

حضور ایران را از جهتی نمی‌توان با سایر کشورهای دیگر مقایسه کرد به این علت که کشور ما عرب‌زبان نیست و به غیر از ناشران معدودی که برخی آثارشان را به زبان عربی منتشر یا برخی ناشران انگشت‌شمار که همه آثارشان را به عربی چاپ می‌کنند، بقیه ناشران‌مان طبیعتا کتاب فارسی چاپ می‌کنند. مثل این‌است که فکر کنید ناشری بیاورد در نمایشگاه کتاب تهران، کتابی به زبان اسپانیایی بفروشد و بالطبع فروشش بسیار محدود خواهد بود. گرچه اینجا فارسی‌زبانان زیادی هم در عراق هستند و کتاب‌های فارسی هم فروخته می‌شوند. در نمایشگاه‌های عربی از این‌جس که برگزار می‌شود، کشورهای مختلفی در آن حضور پیدا می‌کنند. غیر از عراق در سایر کشورها هم ناشران از کشورهای مختلف عربی حضور دارند و در این نمایشگاه چیزی که بسیار به چشم می‌آمد، حضور پررنگ و ملموس ناشران مصری بود. ناشران مصری هم ناشران قوی و حرفه‌ای هستند و هم کتاب‌هایشان بسیار بازار دارد و خب این طور که تحقیق کردم در این نمایشگاه هم فروش بالایی داشتند.

احمد ذوعلم در نمایشگاه کتاب بغداد

نمایشگاه بغداد در مقایسه با نمایشگاه تهران و البته سایر نمایشگاه‌های حرفه‌ای که دیده‌اید تا چه اندازه جدی است؟

نمایشگاه بغداد خیلی جدی و مهم است، چون مثل نمایشگاه تهران، بسیاری از مردم برای خرید کتاب به آن مراجعه می‌کنند اما به لحاظ ابعاد و اندازه خیلی کوچک‌تر از نمایشگاه کتاب تهران است و خب البته در میان کشورهای عربی هم نمایشگاه‌هایی هستند بسیار بزرگ‌تر و جدی‌تر از نمایشگاه بغداد. نمایشگاه کتاب مصر، بزرگ‌ترین نمایشگاه کتاب آسیاست. این هم به این دلیل است که بالاخره بازار نشر مصر، نوعی مرجعیت دارد. نمایشگاه مسقط هم همین طور است اما آن‌قدر بازار عربی و فروش کتاب مهم است که حتی ترکیه پنج سالی است که دارد برای مخاطبان عرب‌زبانی که در آنجا زندگی می‌کنند نمایشگاه کتاب عربی در خود ترکیه برگزار می‌کند. به هر حال این اتفاق نشان می‌دهد بازار کتاب عربی بسیار مهم است.

حضور در آن چقدر می‌تواند برای بازار نشر ایران آورده اقتصادی یا فرهنگی داشته باشد؟
معتمد به دلیل اختلاف قیمتی که کتاب در ایران و عراق دارد و قیمت کتاب در عراق، تقریباً سه تا چهار برابر ایران است، اگر ناشران ایرانی موفق شوند کتاب عربی چاپ کنند که مورد علاقه خریداران عراق باشد حتما به لحاظ اقتصادی مفید خواهد

نمایشگاه بغداد در مقایسه با نمایشگاه تهران و البته سایر نمایشگاه‌های حرفه‌ای که دیده‌اید تا چه اندازه جدی است؟

بود. در مورد رایت هم فکر می‌کنم بازار عربی ظرفیت بسیار بالایی دارد. کشورهای عربی، فرهنگ بسیار نزدیکی به ما دارند و ایران را می‌شناسند و در مورد کشورهایی مثل عراق هم که اصلاً مراودات دائمی با ما دارد و بسیاری از ناشران عراقی به علت هزینه پایین‌تر چاپ و ظرفیت‌های دیگر در ایران، اساساً کتاب‌هایشان را در ایران چاپ می‌کنند. به‌علاوه، بازار نشر عراق می‌تواند نقطه ورود ما به بازار دیگر کشورهای عربی باشد. خاصیت بازار و به تبع آن بازار کتاب هم این است اگر انتشار اثری از یک نویسنده با اقبال روبه‌رو شود، خود به خود سایر ناشران هم سراغ آن نویسنده می‌روند و خودبه‌خود نظرشان جلب می‌شود که سراغ نویسندگان ایرانی بیایند و آثار مشابه را هم منتشر کنند. این البته خصلت اساسی بازار است و نمونه‌اش هم همین آثار دکتر شریعتی است که چون آتارش چاپ شده و بازار داشته، مدام ناشران دیگر هم سراغش آمده‌اند و رفته رفته جایش را در بازار نشر پیدا کرده‌است. یکی از ناشران مصری به من گفت ۴۰ جلد از کتابی را که درباره دکتر شریعتی نوشته شده بود به این نمایشگاه آوردم و همه آن فروش رفت و تمام شد. بنابراین اگر بتوانیم تعامل درست و حرفه‌ای را با ناشران عراقی و مصری سامان دهیم، حتما هم آورده فرهنگی زیاد و جدی برایمان خواهد داشت و هم آورده اقتصادی.

نخبگان کشور در جایزه بازی‌های جدی۱۴۰۰ برای تغییرات فرهنگی و اجتماعی بازی می‌سازند

بازی در خدمت فرهنگ

بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای براساس اهمیت بازی‌هایی که برای آموزش یا کمک به بیماران ساخته می‌شوند و به بازی‌های جدی یا هدفمند مشهور هستند، هر سال رویدادی با نام «جایزه بازی‌های جدی» یا Serious Games Prize برگزار می‌کند که هدف از آن حمایت از تحقیق، تولید و ترویج این دسته از بازی‌هاست.

حامد نصیری، معاون پژوهش بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای و دبیر پنجمین جایزه بازی‌های جدی با اشاره به این که بازی‌ها به جز سرگرمی، کاربردهای دیگری در آموزش، فرهنگسازی و حتی درمان هم دارند به جام‌چم گفت: امسال در پنجمین دوره این رویداد که فراخوان آن به‌تازگی منتشرشده، بیش از یک‌میلیارد تومان جوایز نقدی و تسهیلات تجاری‌سازی منتظر برترین آثار کشور در موضوعات مختلف است. این حمایت‌ها علاوه بر بنیاد توسط نهادهای مختلفی همچون وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در اختیار محققان و توسعه‌دهندگانی قرار می‌گیرد که در این حوزه مشغول به فعالیت هستند.

دبیر بنیاد بازی‌های رایانه‌ای تشریح کرد: رویداد جایزه بازی‌های جدی شامل سه بخش فرعی است که عبارتند از سمپوزیوم (برای مرور جدیدترین تحقیقات حوزه بازی‌های جدی)، جشنواره (برای انتخاب بازی جدی برتر سال) و هکاتون (برای تجربه ساخت یک بازی جدی) که به‌طور خاص در بخش هکاتون امسال، موضوع «استعدادیابی و توانمندسازی با رویکرد شناختی» برای علاقه‌مندان انتخاب شده است. در این بخش، ستاد توسعه علوم‌وفناوری‌های شناختی از بهترین آثار تا مرحله تجاری‌سازی حمایت می‌کند و خبر داغ امسال این است که از طرف بنیاد ملی نخبگان نیز به تیم‌های دانشگاه برگزیده امتیاز فعالیت نخبگی تعلق می‌گیرد. نصیری افزود: بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای در تأسیسات امسال اولین بوت‌کمپ تخصصی ساخت بازی‌های شناختی را برگزار خواهد کرد تا علاقه‌مندان این حوزه را درخصوص تولید چنین بازی‌هایی چه از لحاظ برنامه‌نویسی و طراحی بازی و چه از لحاظ ملاحظات علمی برای ساخت یک بازی شناختی آموزش دهد.